

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fill. — Községeknél, körjegyzőknek és tanítóknak 8 kor. **Egyes szám ára 20 fillér.**

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társszerkesztő: **Dr. Franciscy Lajos.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fill. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szög 4 kor., minden további szó 4 fill.

A kath. autonomia joghatárai.

Lapunk mult számában rámutattunk arra, hogy a katolikus autonómiát előkészítő 27-es bizottságnak legújabb munkálata nem elégítheti ki várakozásunkat, mi több, hogy ez a munkálat a katolikus egyház jelenlegi joghelyzetét nem javítja, ellenkezőleg rosszabbítja, miért is azt feltétlenül elvetendőnek mondtuk.

Ezek után most már igyekeznünk kell megvonni azokat a joghatárokat, melyeknek keretén kívül életképes önkormányzatot nem alkothatunk.

Sokat irtak már ezekről a joghatárokról, nézetünk szerint azonban ennek a kérdésnek a fejtegetésénél nem szabad egy tapodtnyira sem eltávolodni az autonomia fogalomkörétől. Ez a fogalomkör pedig sem többet, sem kevesebbet nem foglalhat magában, mint azt, hogy a magyar katolikus egyház saját maga intézze mindazokat az ügyeket, melyek most a kormány rendelkezése alatt állanak. Rendelkezik pedig a kormány ezidő szerint a főpapi székekkel és méltóságokkal, rendelkezik továbbá alapítványainkkal és az ezen alapítványokból fentartott közép- és felső iskolákkal.

Ez az a három alapügy, melyekre nézve a katolikus egyháznak teljes ren-

delkezési jogot kell szerezünk, illetőleg régi rendelkezési jogát vissza kell szerezünk, ha a magyar katolikus egyházat autonom testületté akarjuk szervezni. Nagyön elemi kérdés az, hogy kik tartoznak a magyar katolikus egyházhoz? Azokon kívül, a kik nélkül sehol a világon katolicizmus nem létezhetik, úgy mint a pápán, a püspökökön, papokon és világi híveken kívül, a magyar katolikus egyházhoz tartozik még mint önálló jogi személy a főkegyúr, az apostoli király.

Ezeknek együttvéve kell rendelkezniök az említett három alapügy felett, a következő vezérelvek szemmel tartása mellett. A főkegyúr rendelkezési jogának nem szabad csorbítania a pápa jogát, a mire nézve elég erős biztosítékot nyújt az úgynevezett processus informativus, a jelölteknek szabályszerű egyházi vizsgálata, melynek tulajdonképeni lényegét azok a tárgyalások képezik, melyek minden egyes kinevezést megelőznek. Másodszor a püspökök rendelkezési jogának nem szabad csorbítania a pápa jogát, a miről az egyházjogban és egyéb törvényes előírásokban úgy is gondoskodva van, de nem szabad csorbítania a főkegyúr jogait sem. Végre a papok és a hívek rendelkezési jogának nem szabad csorbítania sem a főkegyúr, sem a püspökök jogát. Ennél

a pontnál meg kell jegyeznünk, hogy a papoknak és a világi híveknek az autonómiánál birható minden joga, átengedett jog, mely a főkegyúr és a püspökök jogának, illetőleg e jog egy részének a papokra és a világi hívekre való átruházásából ered.

De ha ezen vezérelvek szerint kell megalkotni az autonómiai szervezetet, a mit senki sem vonhat kétségbe, akkor nyilvánvaló, hogy az autonómiánál az a leglényegesebb kérdés, hogy az említett három alapügyre nézve a főkegyúr és a püspöki kar, mennyi jogot engedhetnek át a papoknak és a világi híveknek?

Mielőtt erre a kérdésre részletesen felelnénk, szükségesnek tartjuk kiemelni azt a sokszor kidomborított és megvitatott szempontot, mely szerint, ha azt akarjuk, hogy autonómiánk ügyének rendezése közmegegyezést szüljön a katolikusoknál és híveinket az egyház iránti érdeklődés körébe minél nagyobb vonzó erővel bevonja, akkor azon kell lennünk, hogy az átengedendő jogok határait a lehetőségig kiszélesítsük.

Jelesül az érseki és a püspöki székek betöltésénél biztosítani kell az autonómiának a kijelölési jogot. Ennek a jognak a gyakorlását úgy képzeljük magunknak, hogy az igazgató-tanács, mint az önkor-

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

Egy epizod a színészeletről.

Irta: **Meyer Sárka.**

Most, midőn ismét itt időznek a színészek kis városkánkban, eszembe jutott egy érdekes kis epizod, mely pár év előtt történt egy ilyen alkalommal.

Egy esős csúnya napon érkezett meg a szinitársulat, hogy egy ideig ismét szórakoztassa a város közönségét. Igen ám, de nem oly könnyű dolog vándor színészek lenni, s meleg, kényelmesen bútorozott szobára akadni, mert a szegény vándorszínészt nem nézik mindenütt jó szemmel, nem biznak benne, hogy is lenne ez lehetséges!

Tehát megérkeztek, persze nem várta őket semmiféle küldöttség a pályaudvaron, hiszen csak vándorszínészek voltak, a primadonna hogyan került be a pályaudvarról a városba, azt nem tudom, de azt hiszem nem fogták ki a VII. oszt. gimnazisták kocsijából a lovakat, mert nem ösmerték még művészetét, s nem tudtak még érette lelkesülni, s elázott uti costumejében borzas szöke frizurájával nem nézett ki igen elragadóan.

Megérkezés után következett a lakáskeresés. Mindenkinek akadt már, csak az egyik fiatal színésznek nem. Rohan az utcákon végig, míg végre egy kis csendes mellékutcában talált egy kapun kiszögeve egy cédulát: „Bútorozott szoba kiadó”. Egy öreg zsidóasszony lakott itt, s hogy pár forinthez jusson, kiadta az egyik szobácskáját, de mint látni fogjuk, nem akar bármilyen lakót.

Késes Mátyás színész ur úti ruhájában volt, kopott kabátja, s puha kalapja, vastag botja nem kölesönöztek neki igen elegáns kinézést. Midőn a kapun elolvasta a hirdetést, rászánta magát, hogy belép, úgy is tett, s miután azt találta, hogy a szoba nagyon kényelmesen van berendezve, kiakarta venni, de nagyot nézett ám Késes Matyi, midőn a háziasszony azt mondja neki, miután mustrálón végigmérte a Matyi színészt, „Ilyen urat nem veszek lakónak, én csak olyat óhajtok, kinek cilindere van, én csak finom urat akarok”. Matyi igen sajnálta, s nyájasan távozva egyenesen beroutott a Schiller kávéházba, hol meg is találta azt, kit keresett, t. i. jó barátját a lyrai szerelmezt, Moka Bertit.

Te pajtás kérlek egy pár szóra! Leültek egy külön asztalhoz, hol egy jó ideig tárgyaltak, aztán Késes Matyi kezét szorított a lyrai szerel-

messel, a ki biztatta: „Igen szívesen kedves barátom, tehát holnap reggel 9 órakor várlak s szívesen szolgálok”. Matyinak sem kellett több, az este nem fogyott ki a jókedvből, szeretett volna mindegyik koristánának örömeiben szerelmet vallani, de tudta, hogy csak egy hajlandó azt meghallgatni s ez a kis fekete Bogár Eszti. Tehát nem is fáradt a többivel, hanem mindent ennek mondott el, s Eszti meghatva hallgatta s azt vélte, hogy ő az első, kinek ezen mézes szavakat mondogatja Matyi.

Másnap pont kilenc órakor beállit barátjához, s nagy nevetésre fakad. Na Berti pajtás, mondja, nem telik bele egy óra, s én is ily kényelmes szobában lakom, mint te, sőt még jobban, mert nagyobb a kályha s puhábbnak látszik a pamlag. — Persze Matyi nem vitte még annyira a dolgát, mint barátja, tehát azért volt most itt, hogy ennek rosszabbik cilinderét, melyet ez már nem igen viselt, s melyet gazdája nem egyszer vágott a szinpadhoz, hogy ezt az értékes kalapot kölesön kérje. Kabátját szépen kikefélte, ugyszint a cilindert, Berti sétatálcáját és kamasliát is igénybe vette, s elindult oda, a hol tegnap sikertelenül keresett lakást.

Megállt a kapu előtt s úgy tett, mintha most látná először ezt a portát, szemére tette

mányzat végrehajtó jogkörének legfőbb szerve, minden egyes székesváros esetében, a királylyal és a római szentszékekkel való előzetes tárgyalás után, három jelöltet terjesztene a király elé, kik közül ő fellege egyet kinevezne. A kinevezés az igazgató-tanács hoz intézendő leiratban történék, mely leirat egyedül a király aláírásával lenne ellátva. A kinevezett számára kiállítandó kinevezési okmányt a király és az igazgató-tanács egyházi és világi elnöke együttesen írják alá.

Bár a királynak és az igazgató-tanácsnak együttes eljárása egymaga elégséges biztosíték lenne az iránt, hogy minden egyes kinevezés szigorúan megfelel az állami tekinteteknek is, mégis, hogy az ellenfeleink részéről keletkezhető bizalmatlanságot eloszlassuk, és az államhatalomnak az önkormányzattal szemben esetlegesen tanúsítandó ellenséges állásfoglalását megtörjük, fel kellene venni az önkormányzati szabályzatba azt is, hogy az igazgató-tanács a jelöltek neveit, még mielőtt ügyükben a királylyal és a pápával tárgyalni kezdene, a kormánynak is bemutatni tartozik. A kormány azonban a jelöltek ellen csak állami szempontból emelhetne kifogást, mely felett végérvényesen a király döntene.

Ez volna a püspöki székek betöltésénél az az eljárás, mely minden illetékes tényezőnek a jogát megóvná és e mellett az önkormányzatnak erre a nagy fontosságú ügyre hathatós befolyást biztosítana.

Az említett vezérszempontok figyelembe vételével a másik két alapügy rendezésére is meg lehet találni a kielégítő módot.

Igy a katolikus alapok és alapítványok kezelési módjának megállapításánál szorosán szem előtt kellene tartani azt, hogy ezekre az alapokra nézve — értve e helyen csupán az ezidő szerinti kultuszminiszteri kezelés alatt álló kath. alapokat — a főkegyúr, a püspökök és az

önkormányzat közösen megosztott jogkörrel birjanak. Ezen cél érdekében az autonomia egy alapítványi gondnokságot szervezne, melybe két tagot a király nevezne ki és pedig az országos kath. gyűlés tagjai közül, kettőt a püspöki kar választana a saját kebeléből, végre kettőt az országos kath. gyűlés küldene ki az igazgató-tanács tagjai közül. Az alapítványi gondnokság a reá bízandó vagyon kezeléséért felelősséggel tartoznék az országos kath. gyűlésnek, de ezenkívül még a főkegyúrnak és a püspöki karnak is. Ez okból a vagyonkezelésre vonatkozó elvi jelentőségű intézkedéseket az országos gyűlés határozná meg, a főkegyúr és a püspöki kar hozzájárulásával.

Hasonló módon lehetne az önkormányzatnak befolyást biztosítani a kath. alapokból fentartott iskolákra és intézetekre, úgy azonban, hogy a mellett a főkegyúr és a püspöki kar jogai is hathatósan érvényesüljenek. Egy alakítandó iskolai tanács, mely ezen iskolák és intézetek legfőbb igazgatásával megbízatnék, olyképen állíthatnák össze, mint a hogy azt az alapítványi gondnokságról mondtuk.

Az itt érintett szervezeti alapszabályoknak részletesebb kifejtése nem tartható az újságcikkek keretében. Az is kétségtelen, hogy azok a jogelvek és intézmények, melyeket itt kiemeltünk, nem merítik ki a katolikus önkormányzat egész lényegét, nem töltik be teljesen annak joghatárait, mert a szóban forgó hármas alapügyön kívül, az intézmények és jogok egész sorára kell kiterjeszteni az önkormányzat hatáskörét, de ha tisztán látjuk a lehetőségét annak, hogy a kormány kezében levő katolikus jogok és kath. vagyon az önkormányzatra átruházassanak a nélkül, hogy ezen átruházás folytán a főkegyúr és a püspöki kar jogcsorbírtást szenvednének, akkor már mindenestre megvontuk azokat a jog-

a monoklit, s hetykén lépett be. Az asszony már az ablakon át látta az elegáns urat s örömeben repesett a szíve, hogy ez az elegáns úr az ő lakására látszik reflektálni. Matyi kinyitá az ajtót s nyájasan köszöntötte a háziasszonyt: Van szerencsém! Késes Mátyás vagyok, szeretném megtekinteni a kintannoncált butorozott szobát... Oh kerem csak tessék, tessék, hiszen nem valami nagy kényelemmel van berendezve, de igen tiszta.

Matyi nem igen sokat alkudott, hanem mint gentleman kivette a szobát; nem szaporította a szót, mert meg volt arról tökéletesen győződve, hogy schneidig színész módra intézi el majd a lakbérfizetést. Ezt a pontot úgy állapították meg, hogy a hónap végén történik a fizetés. A háziasszony egy ily elegáns urral szemben nem gyanakodott, hiszen ez úr volt tetőtől talpig, persze a talpát nem vette szemügyre, de ez bizony elárulta volna, hogy egy kis hiba van a dologban, mert a valódi gentleman talpán nincs lyuk, s bizony Matyi talpán nem egy lyuk szomjúhozta a vizet.

Fél óra múlva Matyi már kényelmes szobában fogadta irigykedő pájtásait.

Utolsó előadás volt a színházban. Matyi háziasszonya behozta az nap a reggelit lakosának,

s mily nagy volt csodálkozása, mikor az átnyújt neki egy színházi jegyet, azon megjegyzéssel, hogy menjen el mindenestre a színházba, mert nagy-szerű lesz az előadás. Az asszony halálkodott s gondolá, ilyen noblis lakója még nem volt soha. Ez már igazán finom úr! Matyinak volt annyi magához való esze, hogy az utolsó percig megőrizze incognitóját. A világért sem árulta volna el színészi voltát.

Mig a jó asszony a színházban ült s boldogan gondolt elegáns lakójára, addig az nagy munkában volt. Az ablakon át, melyet csak úgy véletlenül nyitva hagyott, bemászott a szobájába, kivetette a ládáját, utána dobta kézi táskáját s kiugorva úgy odább állt, mintha elpárolgott volna.

Igy lakott Matyi színész kényelmes szobában, s nem került egy fillérjébe sem. A zsidó-asszony pedig soha többé nem vágyakozott cilinderes lakó után.

De a színház is elvesztette reá nézve minden ingerét. A színházi ingyen-jegyeknek pedig határozott ellensége lett. Azt tartotta róluk, hogy azok soha sem adatnak — ingyen. A miben talán igaza is volt.

határokat, melyek között kielégítő önkormányzat keletkezhetik.

Ezen joghatárok nélkül azonban önkormányzatról beszélni nem lehet.

A galgóczi választás.

(Saját tudósítónktól.)

Galgóc, 1902. jan. 8.

A választás előtt.

Aggodalmat keltő intézkedésekkel készíti elő Csillaghy elnök a holnapi választást. Tegnap két század gyalogság, egy század huszár és 60 csendőr érkezett Pozsonyból és Nezsiderből. Ma, jan 8-án újabb két század gyalogság, amiből arra lehet következtetni, hogy valami törvénytelenység készül.

Galgóc egészen csendes, senkinek esze ágába sem jut tüntetni. A nép nem tudja felfogni Csillaghynek okatlan viselkedését, ki sötét lelkiismeretének súlya alatt annyi katonaságot tart szükségesnek összecsoportítani a választó közönség nagy terhére és kárára.

Az elnök a néppárt számára a paszpartük kiadását megtagadta. Lapunk felelős szerkesztője, mint a néppárt egyik bizalmi férfia, e hó 7-én a a főispánhoz fordult, hogy a paszpartük kiadását kieszközölje Dr. Kramolin főispán ezt kilátásba helyezte és megígérte, hogy rögtön irni fog Csillaghy elnöknek Galgócra. A level meg is érkezett e hó 8-án az elnök kezéhez, s midőn déltájban ugyanezen bizalmi férfiú megjelent Meszlényi Pál, Ajtics Horváth Dezső orsz. képviselő és Deak János kíséretében Csillaghy-nál, hogy a paszpartükát átvegyék, Csillaghy azok kiadását nemcsak újból megtagadta, hanem még szenvedélyes hangon rávált lapunk felelős szerkesztőjére, hogy mi jogon merészelt elmeenni a főispánhoz?! Neki a a főispán mint vál. elnöknek nem parancsol, ugy tesz, amint neki tetszik. — Nem használt semmit hivatkozni a kuriai bíraskodásról szóló törvény 154. §-ára.

Azt is hiába iparkodtunk megértetni az igazgató elnökkel, hogy ki mikor menjen a főispánhoz, az csak az illetőtől és a főispántól függ.

A legerősebb és legtávolabb eső néppárti falvakat, úgymint Vittenec, Lopassó, Laucás, Koszin és Sterusz községeket a rendes út helyett, mely Vittenectől Kosztolányig $13\frac{9}{10}$ kilométer, egy óriási kerülőn Verbón, a szomszéd választó kerület központján át rendelte Galgócra vonulni, ami $13\frac{6}{10}$ kilométer helyett $30\frac{9}{10}$ kilométernyi út.

Igaz, hogy ez utóbbi igazságtalan intézkedését a néppárt erélyes tiltakozása és a főispánál tett panasz utain visszavonta, de a visszavonás oly későn jött a távoli választók tudomására, hogy most a választás előestéjén érkezett tudósítás szerint a választók egy része csakugyan el is indult a kijelölt téves és csaknem háromszor oly hosszú irányban, mert azt hiszi, hogy csak félre akarják vezetni.

Ez alatt a legnagyobb zavar van a kerületben, melyet a nagy távolság és az idő rövidsége miatt eloszlatni ugyszólván teljes lehetetlen.

A képviselők közül a néppártból itt van ez idő szerint Ajtics Horváth Dezső, dr. Kovách Pál és Trubinyi János, este érkezik gr. Zichy János, A liberálisok közül itt van Kubinyi Géza, gr. Forgách, dr. Janits Imre, dr. Szulyovszky Dezső és mások.

A vármegye legtávolabbi járásából itt hemzsegnek a szolgabírák, jegyzők, állami tisztviselők, minden községet csendőrökkel és katonasággal őrizve, hogy a kormánypárti választók valahogy meg ne szokjenek!

Panasz panasz után megy Széll Kálmánhoz, ki dodonai értékű válaszokat küld, melyekre az elnök nem ad semmit. Ugylátszik ismerik egymást. Kramolin főispán is tiszta választást ígért, lehet azonban, hogy nem fogja rosz néven venni, ha egy kicsit piszkos is lesz.

A választás napján. A két tábor.

Pompás regg köszöntött be az előbbi boros napok után. 8 óra táján harsogó bandák kísérete mellett vonultak be a néppárti választók, kik a katolikus népiskola körül egész a Lehel-utca derekáiig foglaltak helyet. A zenekarok — mind fuvó hangszerek — lelkesítő hangjainál a néppárt tegnap megcsappant önbizalma emelkedőbb lett. Delfelé már egész zászlóerdő borítja a tágas hosszú utcát, melynek sűrű sarát kegyetlenül gyurják a táncosok.

A néppárt, melynek sorai közé a kordonon át igen sok nő jött be, valóságos festői néptáborot tüntet fel.

A kormánypártban a hangulat nyomott. Gyülekező helyök a nagyvendéglő. Rengeteg sok tisztviselő van köztök. A nyitrai megyeház, törvényszék és pénzügyigazgatóság részéről mint kortesek. Egy ilyen kirendelt tisztviselő, a ki jó ismerősöm, panaszkodik, hogy „15 frt napidíjat ígértek és most a gazemberek csak 8-at adtak“.

A vágujhelyi, szenici, tapolcsányi, sőt még a privigyei járások összes tisztviselői ide lettek kommandírozva, mint „polgárőrök“, becsületes néven: felfogadott kormánypárti kortesek. Neveiket hozni fogjuk, csak várjuk még a hiányzókat, mert nagy részét nem ismerjük személyesen. (Mi pedig a főispán és az alispán urakat meg fogjuk kérdezni, volt-e tudomásuk erről a megyei kivonulásról és kinek az engedélyével történt az? — Szerk.)

A néppárt számítása szerint 1095 szavazata érkezett be a vidékről, helyben van 97. Tehát összesen 1192, vagyis feltétlen többség; mert a kerület összes választóinak száma 2234. A kormánypárt számítása szerint 950 liberális szavazat érkezett be. Ebben az órában midőn e sorokat írjuk — d. u. 4 óra — nehéz megállapítani az igazat. Valószínűleg mindakettő túloz.

De a hangulat a néppártban a verőfényes szép, akár tavaszi napon, rendkívül lelkes és erősen emlékeztet a mult évi jul. 23. privigyei választásra. A népszava ugylátszik csakugyan Isten szava, melynek rivalgó jókedvéből biztos diadalt lehet jósolni.

A szavazó küldöttségek így alakultak meg I. küld. Elnök Csillaghy György, a néppárt bizalmi férfai itt Deák János és Dr. Mihalovics Ede Nyitráról. II. küld. Dr. Klobusitzky Károly, a néppárt bizalmi férfai Ajtics Horváth Dezső orsz. képvis. és dr. Tóth Károly Ürményből. A néppárti képviselők közül a fentebb említettek kivül itt vannak ifj. gr. Zichy János, gr. Zichy Aladár, és dr. Kubina József. A nép beszállítása körül Dr. Kovács Pál és Trubinyi János roppant sokat fáradoztak. — A liberális képviselők közül azok vannak itt, kiket előbbi közleményemben említettem.

Gr. Zichy Aladár kabátja.

Az elnök és Justh csendőrfőhadnagy között összeütközésre került a dolog. A csendőrök ugyanis azt a parancsot kapták, hogy senkit se bocsássanak be az egyik utcába, kinek karszalagja nincsen. Ilyet pedig reggel nem kapott a néppártból senki, csak delfelé küldött az elnök ilyen jelvényt két néppárti képviselőnek. Ellenben a „polgárőrök“ azt az utasítást vették, hogy mindenkit bebocsáthatnak, akinek tisztességes kabátja van. Ezen kétféleképp hangzott parancsnak esett áldozatul gr. Zichy Aladár, s most évődnek vele s kritizálják a — kabátját. Babóthy Pál, galgóczi derek néppárti nagybirtokos leányai panaszkodtak, hogy nem mehettek be a néppárti táborba, csak roppant kerülővel. Megvigasztaltam a lelkes fiatal leányokat gr. Zichy kabátjával.

A szavazás.

Pont 9 órakor kezdődött meg a szavazás mind a két küldöttségnél és lassan, vontatottan folyt, s úgy látszik nem feküdt érdekükben a

szavazatszedő elnököknek a szuszogva megindult szavazást gyorsítani. Nyilvánvaló lett mindjárt kezdetben az eljáró közegek ama szádeka, hogy a választást a késő éjjeli órákig kihúzzák. Számítottak az éj leplének segítségére, számítottak azoknak a „töltényeknek“ ható erejére, melyeket egy főszolgabíró a nap folyamán, mikor már rosszul kezdett kinézni Rudnyánszky ügye, Vagyton Istvántól sürgönyileg kért.

De hiába való volt minden reménykedés. A „töltények“ sorsáról nem szerezhettünk tudomást, nem tudjuk megérkeztek-e, és ha megérkeztek, kisütöttek-e azokat, annyi azonban bizonyos, hogy az éjhomály nem használt a liberálisoknak, a néppárt tántoríthatatlanul kitarított zászlója alatt, melynek dicsőséges győzelméért hosszú hónapok keserves zaklatásait megfélemlíthetetlen bátorsággal kiállotta.

Időközben többször megpróbálták a liberálisok hamis hírek terjesztésével a szavazást megakasztani. Különösen Kubinyi Géza képviselő buzgólkodott az álhírek kolportolásában, a kinek „vért szonjúhozó“ dühe odáig ment, hogy vért szimatolt ott is, a hol a szesz italokban bővelkedő kormánypártiak táborából a pálinka gőze töltötte be a levegőt. Minduntalan tele lármázta a választási helyiséget remhírekkel, melyeknek azután már maga az elnök sem adott hitelt, sőt egyáltalában rá sem hederített az alárm híreket hordó honatyára.

Teljesen légből kapott az a Nyitrán is elterjedt hír, hogy a néppárti választók a haza téré szabadelvű szavazókat az utcákon közporral megtámadták, sőt magát a választási elnököt is inzultálták. Nagyon kesereghetnek a szabadelvű párt bukása felett azok, akik ilyen hazugságokkal igyekeztek a néppárt ellen ingerültséget kelteni.

Délután négy óráig Rudnyánszky állandóan nagy előnyben volt, de 5 órakor már tetemesen emelkedni kezdtek Mészlyeni szavazatai. Este 8 órakor Rudnyánszkyknak 840, Mészlyényinek 788 szavazata volt. Ekkor már a néppárt vezetési biztosa tudták, hogy a pártjuk győzni fog. Hátra voltak még a legerősebb néppárti községek, melyekből nagy tömegekben vonultak fel a választók az urna elé. Tizenegy órakor Mészlyényinek 16 szótöbbsége volt, s ettől kezdve majoritását Rudnyánszky pártja a legnagyobb erőfeszítés ellenére nem bírta lenyomni. A zárórát éjjeli 2 órára tűzték ki. Ekkor Mészlyényinek 1020, Rudnyánszkyknak 950 szavazata volt. A záróra alatt leadtak még Mészlyényire 1, Rudnyánszkyra 19 szavazatot, de ezzel azután a kormánypárt ereje végkép kimerült.

Éjjel fél három órakor hirdették ki az eredményt, mely a következő:

Mészlyeni Pál kapott 1021 szavazatot; Rudnyánszky Bela 969 szavazatot.

E szerint Mészlyeni Pált 52 szavazattöbbséggel megválasztott képviselőnek jelentették ki.

A néppárt a választás eredményének kihirdetését leirhatatlan lelkesedéssel fogadta. Sűrű csoportokban hullámoztak az utcákon a választók szárai, a kikhez Galgóc lakosságának két harmada csatlakozott. Viharos ovációban részesítették képviselőjüket, de a tüntetésből bőven kijutott a választás vezetőinek, a derek néppárti bajnokoknak, kik közül különösen Brucker Ágoston galgóczi és Sándorffy Nándor lopassói plebánosok voltak az örömben uszó népsokaság ovációinak tárgyai.

El nem hallgathatjuk meg, hogy a szavazás alatt 58 szavazatot utasítottak vissza, 16 kormánypártit és 42 néppártit. Ezen visszautasítás látszólag törvényes alapon történt, de voltaképpen a néppárt szavazatainak megapasztását célozta. Nem szenved kétséget, hogy parányi igazságszeretet mellett alig kellett volna mindössze 5 szavazatot elutasítani, mert a legtöbb elutasított választónál az volt az elutasítás oka, hogy az illető a jelölt nevét megmondani nem tudta. De hát hol van az megtiltva, hogy az elnök a jelöl-

tek megnevezésével megkérdezze a választótól, hogy melyikre közülök akar szavazni? És a legfontosabb alkotmányos jog gyakorlásánál, vajjon nem erkölcsi kötelesség-e, a polgároknak jóakarattal segítséget nyújtani, hogy joguktól gyámoltalanságuk következtében el ne üttessenek?

De minek is beszélünk erkölcsi kötelességről ott, a hol a törvényes kötelességek teljesítését is erővel kellett kicsikarni az elnöktől és a választásra kirendelt többi közegektől, a kik mindent megtettek a néppárt elnyomására, a mi csak kitelt tőlük. Kétszáznál több közigazgatási közeget vontak be az akciójukba, a vármegyének majdnem összes járásából.

Azért a néppárt győzelmével az egész vármegye liberális hada és hivatalos apparátusa csúfos vereséget szenvedett. A néppárt zászlója páratlan diadalnak a verőfényében tündökölt.

Tisztujtási jegyzetek.

Az új főispán a tisztujtó közgyűlésre *uszály* nélkül ment el! — Eddig szokásban volt, hogy amikor a főispán az ő lakosztályából a közgyűlési terembe nyit, és itt helyét elfoglalja, utána egész csapat vonul be azok közül, akik vagy a hatalom körül sűtkérezni, vagy pedig annak háta mögött kérkedni szeretnek! — Most ez egészen elmaradt. Miért? Nincsenek talán már sem sűtkérezni, sem kérkedni akarók? Nem ismeri el még az új főispánnak hatalmát senki, vagy talán nem érzi azt még senki? — Azt beszélik a városban, hogy ezt úgy rendezték a frondeurök, akik nemcsak akkor, hanem azontúl is izolálni határozták a főispánt!

Ez meglehet. Róluk ilyen malitiát mindenki elhihet, de hogy sokáig tartana ez a hőködés, azt senki sem hiszi!

Az új főispán a tisztujtó közgyűlésre nemcsak „uszály“ nélkül, hanem díszmagyar, sőt kard nélkül jött! Ez még inkább meglepett, s tegyük hozzá őszintén, kellemetlenül érintett mindenkit!

Igaz ugyan, hogy a ruha nem teszi az embert, hanem az is igaz, hogy forma dat esse rei! Még nem halt meg a vármegye, csak sorvadásban szenved. Még nem szüntek meg a megye önkormányzati jogai, csak a kormány által darabonkinti kisajátításnak néznek elébe. A főispáni állás még mindig méltóság is, nem csupán egyszerű hivatal. A közönség még nem akar egyszerű misera plebs contribuens lenni, a kinek azt parancsolják: fizess és hallgass! (Zahlen und Maul halten!) hanem fenn akarja tartani a „megye“ tekintélyét. A főispánt nem úgy képzeli, hogy az egyszerű „Beamter“, s ezért nem volt ügyes dolog, egy megyei tisztujtó közgyűlést a külső megjelenésre nézve quasi lefumigálni!

Mikor a főispán az ő kitűnő, magvas megnyitó beszédében azon reményének adott kifejezést, hogy „a bizottsági tagok szavazataikkal“ csakis azt fogják támogatni, a kiből komoly kötelességérzet, képzettség, hivatottság és szolgálati érdem mellett, a nép iránti szeretetet is tapasztalhatták, s a kinek *multja* garanciát nyújt a *jövőben* is ilyen irányu működésre“, —

akkor majdnem mindenki azt hitte: no dr. Száde, dr. Filberger, Tóth Lajos, Sooky Ödön, finita la comedia, tóletek megszabadulunk, mert beunetek nincs garancia a jövőre nézve, és a mult erősen disqualificál.

Sokan azt is gondolták többrendű szavazás lesz elrendelve, mert különben a főispán csak nem kéré a tagokat, mily irányelvek szerint támogassák szavazataikkal a jelölteket. De csakhamar bekövetkezett a nagy csalódás és a jelöltek nagy gaudiama. Minden állásra csak egy-egy számbavehető pályázó és jelölt lévén, tessék „bölcse“ szavazni!

Valóságos comédia. A pályázatok beadhatók december 26-áig. — *Bokros János* pályázni akar

a privigyei főszolgabíróra. — Szélid nyomásra azt a jó tanácsot kapja, ne pályázzék, ne bántsa *Filbergert*, mert Privigyén neunsokára úgy is változás lesz! — *Bokros* természetesen megreterál. *Zmertych Iván* pályázni akar, sőt pályázott is a szenici főszolgabíróra. Az egész közönség tudja, hogy ő *dr. Szüle Lajost* „fényesen” megbuktatná. Az ellenzék vezéreiből azzal érvelnek *Zmertych* mellett nyilvánosan, mindnyájunk füle hallatára, hogy a míg *Zmertych* volt Szenicen főszolgabíró és később országgy. képviselő, addig a panszlavok nem mozogtak, nem prosperáltak, talán nem is existáltak.

Dr. Szüle Lajost a járásban senki sem szereti, még a vadászok sem! Örülne mindenké, ha ő más vidéket boldogítana, vagy a pezio országába küldetnek!

Mind hiába! *Zmertych* a legszelidebb nyomással rábírák, hogy a pályázatot visszavonja. Ő félreléki azon közönség óhaját, mely őt annyiszor megválasztotta és fölemelte, félreléki a szenici járásnak érdekeit, a nemzeti ügy követelményeit, ellefelejté saját családi javát, megreterál! *Dr. Szüle* desperatiója megszűnik, ellenjelöltje nincs. T. Közönség pedig tessék szabadon választani!

Risum teneatis amici!

De mégis. Voltak kettős jelölések. A miavai főszolgabírói állásra candidáltak *Vinkler Gyulát* és *Csenkey Adolft*, pedig mindenki tudta, hogy *Csenkey* penzióba megy. De *Vinklernek* a novemberi bizottmányi választásoknál szerzett „érdemei” még élénk emlékezetében voltak az ellenzéknek, és így nem maradt más mód az *egyhangú* megválasztás megakadályozására, mint szavazást kérni! — Az eredmény azért nem lehetett kétes, mert magok az ellenzékiek sem szavazhattak *Csenkeyre*, s még ennek veje, *Kozmócsky Ödön* sem mert saját ipjára voksolni!

(Folyt. köv.)

Ujdonságok.

A kongresszusból.

Dr. Dudek János, a nyitrai egyházmegye papi képviselőjétől a következő érdekes sorokat vettük:

Budapest, 1902. jan. 10.

Eredeti a helyzetünk most a kongresszuson. Egy távollevő, a két napi tárgyalást csak az újságok után szemlélő ember egyáltalán nem érti meg, hogy tulajdonképp mi is történik itten. Az egyik felszólaló a napirend után tudakozódik, a másik a tárgyhöz, illetőleg a szervezeti javaslat-hoz szól hozzá s így felváltva. T. i. két napja már a sötétben botorkálunk a kormány különös s mi velünk katolikusokkal szemben elég jellemző állásfoglalása miatt. Nem akarván az autonómiának semmi jogot sem engedni, az autonómia kiküldöttjeivel annak idején csak úgy bizalmasan tárgyalt. Ezek a 27 es bizottság javaslatába semmit sem tudtak belefoglalni a kormány által nyújtandó jogokból, tehát a magok szakállára csináltak meg a javaslatot.

De a kormány most látván a kész javaslatot, tudtukra adta az illetőknek, hogy azt, a mit a javaslatba a katolikusok javára belevettek, ő nem engedélyezi.

Ez a javaslat fekszik most a kongresszus előtt, mely azt úgy vette, mint a püspöki karral és a kormánnyal történt megállapodás eredményét. Pedig kislát, hogy nem úgy van. A javaslatban csak a jogok árnyékai vannak benn, de a kormány ezt is sokallja.

Zichy Nándor gróf az első nap mindjárt kérdést intézett *Szapáry* gróf elnökhöz, hogy igaz e, hogy a kormány álláspontja és a javaslat tetelei között differencia van? Ötöltek-hatoltak

Szapáry és *Apponyi Albert* gróf is, míg végre kellett jelezniök, hogy csakugyan úgy van.

Most már az a kérdés állott elő: mondja meg *Apponyi Albert* gróf, aki ügylátszik, a kormány álláspontját képviseli közöttünk, miben állanak azok a különbözések? Első nap össze-vissza ment a beszéd, azért másnap, pénteken *Simonyi Szemadám Sándor* indítványt nyújtott be, mintegy kényszeríteni akarván *Apponyit* a nyilatkozatra.

Ekkor ejtetett meg az első szavazás. *Simonyi* indítványa mellett 45, ellene 67 szavazat esett, a püspökök részben mellette, részben ellene szavaztak, a mi különös benyomást tett s talán előre vetette a jövő fejlemények árnyékát.

Apponyi tehát nem nyilatkozott, de azért a képviselők tovább beszéltek a javaslatokról, pedig érdemlegesen nem lehet hozzá szólni addig, míg a helyzet tisztázva nincs s míg a kormány a maga valóságában nincs előttünk leleplezve. Az ülés végén *Apponyi* mégis jelentkezett szólásra, de már késő volt; azért szombatira maradt a nyilatkozata, mely a kongresszusnak más irányt fog adni.

Tehát hiába telt el a két nap, csak arra szolgált, hogy a nyulat kiugrasszák a bokorból a miben *Zichy Nándor*, *Ugron Gábor* és *Rakovszky István* igen lelkes munkát végeztek.

Semmi jót nem várhatunk, a kormány ellenállásán megtörik mindegyik, jogot egyáltalán nem akar adni se az alapítványokra, se az iskolákra.

Érdekes az embereket nézni, két év alatt, hogy utójára együtt voltunk, mennyi változás. A volt nemzeti pártiak meg nem ismerhetők többé. Legjobban csodálkozunk *Apponyi Albert* ten, a ki most a paragrafusokba szédett semminek, ez a javaslat, a legmelegebb védője.

Hogy megszavazzák-e ezt a javaslatot, ma nehéz volna megmondani, az embereken erőt vesz a lehangoltság, látják, hogy nagy felelősség előtt állunk. A kongresszus képe nem az, ami két év előtt volt, hiányzik a lelkesedés s kevesebben is vagyunk.

Az érdemleges munka *Apponyi* szombati beszédje után kezdődik. Ennek a hatásától függ minden. Az a híre, hogy a püspöki kar bele megy a tárgyalásba s a részleteknél akar egyet-mást javítani; no ez ugyan nehéz munka lesz.

Mire e sorok napvilágot látnak, mi is többet fogunk tudni, azaz akkor látjuk tisztán a helyzetet mely előre mondhatom, elszomorító lesz. A felekezettel szemben, akiknek autonómiájuk van, nagy inferioritásba kerülhetünk, ha a javaslat véletlenül megszavaztatnák.

Az emberek nem tudnak a politikai párt-szempontokon felülemelkedni, s a kormánypárt, melyet *Wlassich* és *Szell* befolyásol, úgy látszik többségben van. Mi nem kormánypártiak azon vagyunk, hogy leszavazzuk az egészet, és inkább semmi se legyen, semhogy szentesítsük a mai abnormis helyzetet.

Személyi hírek. *Bende Imre* püspök úr ő méltósága f. hó 7-én Budapestre utazott a kath. autonómiai kongresszusra. — Ugyanebből a célból a fővárosba utaztak gróf *Zamoyszki Jenő* a nyitrai kerület autonómiai képviselője és dr. *Dudek János* egyházmegyei papi képviselő.

Egyházi kitüntetés. A király ő felsége *Jeszenszky Alajos* nyitrai székeskáptalani kanonoknak és zsolnai főesperesnek a boldogságos Szűz Máriáról nevezett bakony-somlyói címzetes apátságot és *Zlatháry János* várnai esperes-piébánosnak a boldogságos Szűz Máriáról nevezett babilchali címzetes apátságot adományozta, *Kutvaszer István* nyitrai papnevelő intézeti aligazgatót pedig a nyitrai székeskáptalan tiszteletbeli kanonokjává kinevezte. A kitüntetett egyházi férfiakat melegen üdvözljük!

Halálozás. *Mittuch Ede*, *Mittuch József*, lapunk jeles tárcírójának édes atyja, dec. 29-én Ocsadánán (Trencsén m.) életének 61. évében

elhunyt. Szívünk legmélyebb részvétével osztozunk t. barátunk fiú fájdalmában. — *Dékay Lajos*, kegyesrendi tanár, ki néhány év előtt Nyitra is működött, Budapesten vízbetegségben elhunyt, jan. 4-én, életének 38. évében.

Adomány. *Bende Imre*, nyitrai püspök úr ő maga a nyitrai oltáregyletnek és a kath. legényegyletnek egyenkint 200 koronát, a kath. betegsegélyző egyletnek 50 koronát adományozott, mely nagylelkű tényeért mind a három egylet vezetősége ez úton mond ő méltóságának hálás köszönetet.

A nyitrai katolikus kör ma este táncmulatsággal egybekötött társasvacsorát rendez, mely fényes sikerrel biztat, minthogy a mulatságra már eddig is rendkívül sokan jelentkeztek. Kezdeté 8 órákor.

Az 1902. év első időszakára f. é. január 10-én a következő esküdtek sorsoltattak ki. *Rendes esküdtek*: *Molitor Ferenc* urad számtartó Bucsány, *Riszner Károly* ügyvéd Nyitra, *Mittag Arthur v.* tanácsos Szokolca, *Lange Gyula* ügyvéd Érsekújvár, *Dr. Adler Ignác* ügyvéd Vág-Selvé, *Illés József* lakatos Nyitra, *Borosi Lipót* mérnök Privigyé, *Bachar Mihály* földbirtokos Verő, *Guderna Béla* szijgyártó Nyitra, *Komáromy Károly* gazdatiszt N.-Surány, *Bárány Zsigmond* földbérlő Tornóc, *Nagy-Antal* gazdatiszt Bábinal, *Kosztelec Ede* kereskedő Érsekújvár, *Mandelik Lajos* földbirtokos Coborfa, *Kaufmann Adolf* malatagyáros Szenic, *Wohlstein Vilmos* földbirtokos Krenes, *Karsay János* bizt. könyvelő Érsekújvár, *Orkonyi Károly* gazdatiszt Sissó, *Majthényi Rudolf* nagybirtokos Nyitra-Novák, *Pokorny János* építőmester Nagy-Tapolcsány, *Hertelendy Ferenc* földbirtokos Vágvece, *Brestyenzky Sándor* földbirtokos Nemetpróna, *Paschek Viktor* bankpénztáros Nyitra, *Popper Jakab* géplakatos Érsekújvár, *Racskovits István* főkertész Tótmegyer, *Stoszer Károly* gazdatiszt Moraván, *Pollák József* földbirtokos Kis-Bélic, *Rasskó Timót* bankkönyvelő Nyitra, *Holényi Ferenc* számtartó N.-Cetény, *Bernáth Ferenc* földbirtokos Komjáth. *Pós-escüdtek* valamennyien Nyitráról: *Pecs Ede* kereskedő, *Árpási Imre* bankigazgató, *Drexler Alajos* háztulajdonos, *Dr. Kálai Armin* ügyvéd, *Elbogen Izidor* kereskedő, *Ehrfeld Adolf* háztulajdonos, *Hirsch Mór* kereskedő, *Erdeős Ákos* bankkönyvelő, *Goldberger Izidor* mészáros, *Hinfuer János* földbirtokos.

Uj oltáregylet a vidéken. A nyitrai egyházmegyei papság lelkipásztori buzgalmát dicséretesen jellemzi az a tevékenység, melyet ez a papság a hitélet érdekében kifejt. Az utóbbi évek alatt számos ajtatossági egylet keletkezett az egyházmegyében, melyek között most már jelentékeny számmal előkelő helyet foglalnak el az oltáregyletek. A múlt napokban alakult a nyitrai oltáregyletnek 48-ik főkegye *Domauzson* 415 taggal. Az új főkegyelet letesítője *Turcsok József* plebános és a rajeci kerület alesperese, azzal a nemes tervvel foglalkozik, hogy a vezetése alatt álló kerületben hathatósan elő fogja mozdítani a nyitrai anyaegylet ügyét újabb és újabb fiokok létesítése által. A buzgó törekvésehez úgy neki, mint munkatársainak az Isten áldását kívánjuk.

Hangverseny. Klasszikus műsor és szabatos előadás szempontjából magas színvonalú hangversenyt rendezett a nyitrai „Zenekedvelők egylete” e hó 6-án a városház dísztermében. *Mozart*: „Don Juan” c. opera-megnyitó alatt szinte a budapesti operaházban képeltük magunkat. Oly erőteljesen adták vissza a műszépeit a nyitrai zenekedvelők, a kik között különben sok az „ex professo” művész. *Artmann Jolán* k. a. meglevő tökéletességgel kezeli a zongorát; *Chopin* egyik ábrándját adta elő oly kellemmel és annyi művészetrel, hogy méltán megérdemelte a három virágbokréját és a számtalan tapsot, melylyel a közönség elismerését fejezte ki városunk első zongoraművésznőjének. *Filberger Vilmos* úr is sok animóval játszott a hegedűn, szereplését a közönség óhajára meg kellett toldania a jól ismert, de igen kedvelt zenedarab megismétlésével. Páratlan élvezetet nyújtott *Schubert*: „Pisztráng” c. ötöse, melyben *Artmann Jolán* k. a., *Artmann Ede*, *Dusinszky Lipót*, *Lihán* és *Stetka* urak remekeltek. Öszinte köszönet a hallgatóság részéről a közreműködőknek és *Kutvaszer István* úrnak, mint egyleti elnöknek. A hallgatóság soraiban ott láttuk dr. *Kramolin* Viktor főispánt nejelet, dr. *Rudnay Sándor* polgármestert, dr. *Batthyány Vilmos* gróf és dr. *Bobok József* kanonokokat stb.

Felhívás a nyitrai ügyvédi karhoz! Felkerettünk a következő sorok közlésére: Folyó 1902. évi febr. 8-án lesz 25 éve annak,

hogy a nyitrai kir. járásbírósg vezetését Juhász Vince kir. járásbíró vette át. A nagy közönség, különösen az ügyvédi kar szemtanúja az érdemekben megőszült járásbíró 1/4 századotlali bírói működésének, és közvetlen tapasztalásból ismeri igazságszolgáltatásunk eme mintaképet, a ki eredménytelen, vas szorgalma, igazságszeretete, előzékenysége s bírói tevékenységével nem csak felfelé, de felfelé is tekintélyt szerezve, úgy a nagy közönség, mint különösen az ügyvédi kar határtalan szeretetét s mély tiszteletét vívta ki, s ki nek bírói függetlensége, önállósága s önérzete nem ismert megalázkodást felfelé, nem tanúsított kedvezést a befolyással bírókkal, nem a hatalmasakkal szemben. Ha már a magas igazságügyi kormány nem részesítette eddig az igazságszolgáltatásunk ily minta veteránját megérdemelt, hozzá méltó elismerés s kitüntetésben, ragadja meg a nagyközönség s különösen az ügyvédi kar eme kihaló alkalmat és készítsen a jubilánsnak oly impozáns ovációt, melynek hangjai nem csak azon helyekre, hol mint bíró működött (Tardoskéd, Vág-Sellye, Nyitra), hanem oly messzire elhangozzanak, hol az illetékes jogász körök is meghallják. Felkérem azon kartárs urat, ki az ügyvédi értekezleteket összehívni szokta, sziveskedjék — tekintettel az idő rövidségére — mielőbb az ügyvédi kar összes tagjait értekezletre meghívni, hogy az ováció mi módon nyilvánítása tekintetében megállapodásra juthassunk. — Nyitra, 1902. jan. 9. — *A nyitrai ügyvédi kar egyik neszora.*

Színházi heti műsor. Kedden, január 13-án „Szivem.” Szerdán „Rip van Winkle” operette. Csütörtökön „Lemondás” színmű. Pénteken bérletszűnetben félhelyárral „San-Toy” operette. Szombaton „A postásfiú” operette. Vasárnap „Parasztkisasszony” népszínmű.

Szanatórium a Zoborhegyen. Metzger Ede indítványára és dr. Thuróczy Károly előnöklété alatt mult vasárnap városunk tekintélyes férfiai értekezletet tartottak egy a Zobor hegyén részvényekre alapítandó gyógyhely iránt. A klimatikus gyógyhely létesítése el lett fogadva és a terv részletes kidolgozására egy különböző szakosztályokból álló bizottság összeállításra, mely további működését a gimnázium tanácstermében teljesíti. Orvosi szakosztály: dr. Thuróczy Károly, dr. Munels Lajos, dr. Stein Emil. Bankok részéről: Árpási Imre, dr. Lakits István, Mercáder Ede. Jogi képviselők: dr. Kállai Ármán, dr. Kürth Dávid, dr. Sztránszky Izor. Építészeti osztály: Juhász Sándor, Mayer Károly. Hegybirtokosok: Engel József, Horvát Sándor, Metzger Ede, Szécsi Ferenc. A tervezetből a következőket emeljük ki: A klimatikus gyógyhely létesítésére szükséges összeg egy szövetkezet által kibocsátandó 50 koronás üzletrészek útján szerzendő be, mely összeg azonban csakis befektetésekre u. m. telkek bevásárlására, építkezésekre és felszerelésre fordítható. A vállalat megindítására szükséges összeg 100 ezer koronát tesz ki, melyből egy 60 szobából és egy nagyterem, valamint a természetes gyógyintézetes gyógmóddhoz szükséges helyiségekből álló épület létesítendő. — Költségvetés: 60 beteget alapul véve, bevétel: 60 szoba naponként a 1 kor. 50 fill. x 3 hó 8100 kor. Vendéglősbér 200 kor. 60 gyógdíj 600 kor. 60 fürdője után a 20 fill. x 3 hó 1080 kor. Összesen 9980 kor. Kiadás: 100,000 kor. 5% 5000 kor. Zenekar 1000 kor. Iroda és újság 600 kor. Utak stb. 1000 kor. Reklám 2000 kor. Tartalék-alap 380 kor. Összesen 9980 kor. — Forgalmi tőke: 1. Tekintettel arra, hogy az állam a magyarországi gyógyfürdőket segítyezi, nehogy a fürdőket látogató közönség kénytelen legyen pénzt külföldre vinni, a Zobor hegyközség tiz evi adómentességre számíthat; az ezáltal me takarított összeg a gyógyhely emelésére fordítandó. 2. A gyógdíj (Kurtaxe) 10 koronával állapítandó meg. 3. Minden háztulajdonos köteles minden egyes elfoglalt szoba után naponta 20 fillért fizetni, ha a szobát lakó fel a fürdőigazgatóság által helyezett el. 4. Minden egyes fürdője után 20 fillér járjon. 5. A vendéglős részéről fizetendő bérösszeg. — Nyitra-Zobor 636.5 méter magas hegynek déli lejtőjén fekvő hegyközség, mely 500 katasztrális holdnyi területtel bír, erdő által határolva, gyönyörű kilátást nyújt és kiválóan üdítő levegővel bír, a mi klimatikus gyógyhelyre való hivatottságát biztosítja. Vasúti összeköttetése egy Budapest, mint Bécsessel nagyon kedvezők és rövid idő múlva közvetlen gyorsvonatnyi összeköttetéssel is fogunk rendelkezni. — Gyógmód: 1. Természetes gyógmód. Villamos feny, nap, levegő és homokfürdők. 2. Hidegviz-gyógyítás. Leöntések, ledörzsölés, borogatás, be-

pólyázás. 3. Massage és testgyakorló módszer. 4. Életmódröndszér meghatározás. 5. Tudományos orvoslás. — Gyógyítható betegségek: Ideg, kedély és gyomorbántalmak, vérszegény, hysterikus és üdülő betegek.

Betörés. A Kórház-úton levő Ocskay-féle házban, melyben a városunkból távozott Balázs György ezredes lakott, a nyereg kamarát, január 5 és 6-án közti éjjelen eddig még ismeretlen tettesek feltörték, és az ezredes tulajdonát képező 2 nyeret, lovagló- és kocsai szerszámot ellopták. A rögtön értesített csendőrség a betörőket keresi, de eddig még nem akadt nyomukra.

Az utolsó megyei közgyűlés a következő bizottságokat alakította meg:

Árvaszekei ülésekben szavazattal bíró ülnökök: *Bohunka Géza*, dr. Gutvill Pál, Dombay Hugó, Kropácsy Jenő, Pollák Izidor, Sándor Pál, dr. Sztránszky Izidor, dr. Terstyánszky Géza, Rizner Károly.

Pénztárvizsgáló bizottság: Árpási Imre, dr. Bangha István, *Gáffor Elek*, *Kutvaszer István*, Lőrinczy Gyula, Mercáder Ede, dr. Gyürky Géza főügyész, Pázsiczky József főszámvevő.

Állandó választmány: gr. Apponyi Lajos, Árpási Imre, Bacskády Károly, *Bohunka Géza*, dr. Bangha Sándor, *gróf Batthyány Vilmos*, Conrad István, Craus István, *Czeizel Gábor*, Csillaghy György, Dombay Hugó, *Deák János*, *Emödy József*, gr. Esterházy János, Fodor József, *Gáffor Elek*, dr. Gyürky Géza, dr. Gutvill Pál, báró Haupt-Stummer Lipót, Horvát Sándor, *gr. Hunyady László*, *Huszár István*, Hyross József, dr. Janits Imre, *Juhász Sándor*, dr. Kálmán Antal, *Kutvaszer István*, dr. Lakits István, Lelkes Adolf, Latkóczy Imre, Leidenfrost Károly, Lenárt Sándor, *Lévay Antal*, Libertiny Gusztáv, Lulyák Antal, Magyary Miklós, dr. Markhot Aladár, Markhot Gyula, *Mérey Lajos*, hrg. Odescalchi Géza, hrg. *Odescalchi Livio*, gr. Pálffy József, dr. Papanek Lajos, dr. Pereszlenyi Henrik, Pongrácz Kálmán, dr. Rudnay Sándor, br. Stummer Ágost, Simonyi Alajos, Sándor Pál, Szulyovszky Gusztáv, dr. Szulyovszky Dezső, br. Steiger Albert, Sporzon Ernő, Szirányi György, dr. Thuróczy Károly, Thuróczy Vilmos, Vagyon István, Vitorisz Miklós, *Vincze Károly*, Zmertich Iván.

Központi választmány: Árpási Imre, Bacskády Károly, Bobok Géza, Blaskovits Gyula, Craus István, Csillaghy György, dr. *Dudák János*, Faschler Ferenc, dr. Gyürky Géza, dr. Gutvill Pál, Horvát Sándor, dr. Janits Imre, *Karsay Lajos*, dr. Klobusiczky Károly, dr. Kostyál Miklós, Kálai Ármán, Kochanovszky Pál, dr. Kürth Dávid, *Lévay Antal*, Lenárt Sándor, dr. Lakits István, Lulyák Antal, Magyary Miklós, *Majthényi Rudolf*, Mitták Albert, Pongrácz Kálmán, dr. Papanek Lajos, dr. Rudnay Sándor, dr. Rudnyánszky Béla, Sporzon Ernő, Szirányi György, dr. Skarnitzel Gyula, Szulyovszky Gusztáv, dr. Szulyovszky Dezső, Terstyánszky Lajos, Vagyon István, Vitorisz Miklós, Zmertich Iván, *Szeccsányi Vilmos*, br. *Wattenwill Lipót*.

Igazoló választmány: *Czeizel Gábor*, Kovács József, Mercáder Ede, dr. Lakits István, Magyary Miklós.

Állandó bíráló választmány: dr. *Bobok József*, Craus Vince, Csillaghy György, dr. Janits Imre, Szulyovszky Gusztáv.

Színházi választmány: Csillaghy György, Engel József, dr. Gutvill Pál, dr. Gyürky Géza, dr. Janits Imre, *Juhász Sándor*, Juhász Vince, dr. Kostyál Miklós, *Kubinyi Endre*, dr. Klobusiczky Károly, dr. Kovács Ödön, Mayer Károly, Ocskay László, Rédeky Géza, dr. Sztránszky Izidor, *Meskó Pál*, dr. Szulyovszky Dezső, Sándor Géza, dr. Thuróczy Károly, Tombor Kornel.

Tiszti nyugdíjintézeti választmány: Bacskády Károly, dr. *Bobok József*, dr. Janits Imre, Szirányi György, dr. *Toth János*.

Ellenőrző bizottság: *Emödy József*, dr. *Franciscy Lajos*, *Kubinyi Endre*, Lőrinczy Gyula, Mayer Károly, Sándor Pál.

Kórházi bizottság: *Czeizel Gábor*, Engel József, dr. Kicska Emil, dr. Lakits István, dr. Pachner Antal, dr. Munels Lajos, Metzger Ede, dr. *Toth Károly*, Tombor Kornel, *Zongor József*.

Egészségügyi bizottság: Babóthy Marton, Bobok Géza, dr. *Bobok József*, Craus Vince, Faschler Ferenc, dr. Fodor Kálmán, Hollady Jenő, Holényi Ferenc, Jókai Géza, *Ikrényi József*, *Kracsány István*, dr. Kicska Emil, Keviczky Lajos, Kukan Imre, dr. Lakits István, Lelkes Zsigmond, Lutonszky Mór, dr. Pachner Antal, dr. Rudnay Sándor, Rédeky Géza, Szirányi Géza,

Tagányi Alajos, Tombor Kornel, gróf Zedtwitz Utz, Zatkovics Alajos.

Népnevelési bizottság: *Boll János*, *Breszttyenszky Kálmán*, Felber Vilmos, Jancsó Gyula, Horvát Sándor, Libertiny Gusztáv, dr. *Machovics Gyula*, Mitták Albert, dr. Munels Lajos, dr. Ozoray József, dr. Papanek Lajos, *Petrovics László*, *Szeccsányi Vilmos*, Winter Miksa, *Zongor József*.

Statistikai bizottság: Boros Sándor, Boróczy László, Czocher Géza, *Dezso Dezső*, báró Friesenhof Gergely, Felber Vilmos, Frideczky Barna, *Ghyeczy Pál*, Hávor Gyula, Pollák Izidor, *Nemcsék Ferenc*, *Karsay Lajos*, Rexa Sándor, Takács Károly, dr. Thuróczy Károly.

Közlekedésügyi (vasúti) bizottság: *Ajtics Horvát Dezső*, Árpási Imre, Craus István, Csillaghy György, dr. Dohman Ferenc, *Emödy József*, Finka Gyula, dr. Gyürky Géza, *gr. Hunyady László*, Horn Dávid, dr. Janits Imre, *Juhász Sándor*, dr. Kostyál Miklós, dr. Kürth Dávid, Lenárt Sándor, Markhot Gyula, *Mérey Lajos*, Mayer Károly, hrg. Odescalchi Géza, Pongrácz Kálmán, dr. Pereszlenyi Henrik, Ronchetti József, Ronchetti Rezső, dr. Rudnay Sándor, dr. Rudnyánszky Béla, br. Stummer Ágoston, id. Skarnitzel Gyula, Szirányi György, dr. Szulyovszky Dezső, Szentiványi Zsigmond, br. Schey Pál, dr. *Toth János*.

Vármegyei mezőgazdasági bizottság: Árpási Imre, Bacskády Károly, Boróczy László, Csillaghy György, Czocher Béla, *Emödy József*, Finka Gyula, br. Friesenhof Gergely, Jókai Géza, Komáromy Károly, *Meskó Pál*, *Mérey Lajos*, hrg. Odescalchi Géza, Paray Sándor, br. Steiger Albert, *Szandtner Ernő*, Szirányi György, Vagyon István.

Magyary Miklós pénzügyigazgató ur figyelmébe. Egbellről a következőket írják lapunknak: Petrás János, ebbeli lakos, az adókönyve szerint az 1900. évre kifizette adóját az utolsó krajeárig. 1901. évben már 144 korona hátralék állami adóban és a bikákra kivetett 3 korona többlet van bejegyezve. Ezt is kifizette. Időközben azonban megtudván azt, hogy 144 kor. hátralékot meg 3 kor. többletet is fizetett ennél fogva elment a község házára és kérte a jegyzőt világosítsa föl a hátraléki jegyzet felől és adjak vissza a 3 korona többletet. Az elsőre a jegyző azt válaszolta, hogy az a kitorúrtetett adónak a kamata, a másikkra pedig, hogy nem adhatják most vissza, mert a naplóból be van véve. Ezekkel az adókönyvecskével elment a káplán is a jegyzőhöz utbaigazítás végett, de a jegyző mindjárt kérdőre vonta, ki hatalmazta fel és azért becsület-sértéssel izgatással vádolta, de végtére megmagyarázta, hogy tulajdonképen a hátralék a kitorúrt adónak egy része, vagyis azon adóból, mely külön Petrás János feleségére kivetett, *kinék pedig külön birtoka nincsen. És mégis dec. 21-én bejött a jegyző írni a végrehajtói minőségben a községi szolgá kiseretében Petrás János házába és párnáit lefoglalni parancsolta azon szavakkal, hogy még a kitorúrt adót is meg kell fizetnie, mindezt pedig köszönje meg a káplánnak.* Petrás Jánosné tiltakozására nem érintette a dolgokat, és másnap dec. 22-én visszakapta a 3 korona többletet. Most kérdés szabad-e így terrorizálni az embereket? szabad-e adóvégrehajtást elrendelni, mikor minden ki van egyenlítve? Ez történt már másodsor; először tavaly, mikor 13 koronát kért a végrehajtó és ez évben másodsor. De másokkal is történt ez az eset, hogy olyanoknál akarják végezni az adóvégrehajtást, a kik lefizették adójukat. És igazat-e az mikor az ember fölvilágosított kér a jegyzőtől akár saját maga, akár másnak ügyében a könyvecskének ilyen állásánál? (Az eredeti adókönyvecske nálunk van és kétséggel atengedjük betekintés végett Magyary Miklós urnak. Szerk.)

Szalma és takarmányhiány. Miatan Nyitravármegyében általános a szalma és takarmányhiány miatt, a Nyitramegyei Gazdasági Egyesület már három ízben intézett fölterjesztést a kereskedelemügyi miniszteriumhoz, kérven azokban kedvezményes vasúti szállítási díjtételek engedélyezését, mert Nyitravármegye gazdái messzeföldről kénytelenek a szalmát és takarmányt hozatni, hogy a nagy hiányt pótolhassák. Az egyesület megkereste Darányi földművelésügyi minisztert, valamint az országos magyar gazdasági egyesületet is, hogy a gazdasági egyesület kérelmét hathatósan támogathatni sziveskedjenek. A kedvező eredményt az egyesület titkári hivatala azonnal közhírré teendi.

A nagy-tapolcsányi óriási jövedékkárosításra vonatkozólag jelentik lapunknak, hogy dacára annak, miszerint oly jelentékeny összegről (124,000 koronáról) van szó, a „Nyitra-megyei Szemle” kivéve, egyetlen egy nyitrai lap sem tett róla említést. Sőt a tapolcsányi két ujság is mélységesen hallgat. Az egyik, miután mi a kolosszális csalást nyilvánosságra hoztuk, tisztára mosni iparkodik Felsenburg igazgatót, hogy hiszen a kár már meg van térítve, hát egyéb következményei annál kevésbé lehetnek, mert ravasz fondorlat úgy sem fordult elő. Ez utóbbi állítás annyira nem felel meg a valóságnak, hogy Felsenburg nemcsak nem jelentette be az elszállított szeszt, hanem még akkor is felre akarta vezetni a kiküldött pénzügyi tisztviselőt, mikor már fel volt jelentve, s mikor a biztos nála megjelent. Kiértített hordókat mutatott be teli hordók gyanánt. — Ez ügyben úgy halljuk, hogy a pénzügyminiszter tárcájának tárgyalása alkalmával egy Tapolcsányhoz közel eső néppárti képviselő interpellálni fog.

A trencsényi kath legényegyesület saját házalapja javára január hó 12-én Trencsényben az „Erzsébet-szálló” dísztermében műkedvelői színi előadással egybekötött táncvigalmat rendez. Kezdetre este 8 órakor. Belepti díj az I—V. sorban személyenként 3 korona, a többi sorokban 2 kor. 40 fillér. Állóhely 2 kor. Karzat 80 fill. Műsor: „Jelige”, énekl. az egyleti dalárda. „Ha a munka véget ér”, szavalja Saffár Rezső. „Szövetségdal”, énekl. az egyleti dalárda. „A puszták reme” népszimnű 4 felvonásban Joachim Ágostontól. Előadják az egylet tagjai.

Népiskolai ünnepély. A kochanóci róm. kath. iskolában e hó 5-én és a melcsici róm. kath. iskolában e hó 6-án a helybeli és környékbeli intelligencia részvételével szegény iskolás gyermekek felruházására ünnepély folyt le. A fent nevezett két iskolában a növendékek karácsonyi játékokat adtak elő, zamatos magyar kiejtéssel. A gyermekek felruházására fordított tekintélyes összeget sok nemesszívű jótévő adta össze. Az ünnepély végén gróf Sizzo-Noris Krisztofné buzdító beszédet intézett a gyermekekhez, megköszönve egyúttal a helybeli lelkész, Recska Zsigmond fáradozását, melylyel a szép ünnepély sikerét előmozdította.

Kellő időben hirtelen előforduló esetekben Vértesszőlős Ferencpálkájára már sokszor meggátolt komolyabb betegségek kifejlődését, melynélfogva egy család sem nélkülözheti azt.

A hasbeszélők.

Ismét lábra kapott az olcsó dicsőséget hajhászó stréberek dívatja. Utón-utfelen azt kiabálják: „Veszedelemben van a haza!” A pánszlavizmus terjed, a nemzetiségek megmozdultak. És az akarnokok legkülönfelebb válfajai erősen kezdenek magyar sovínizmusban dolgozni. És *mind-azt a néppárt idézte elő!*

Útni kell a vasat. A vármegye urat cserélt. Hátha ő neki is lehet szuggerálni, ezt a rögeszmét, a mi már reáragadt a miniszterelnökre is, Ivanka Oszkára is. Craus Pistáról nem is szólunk, mert nála ez chronikus. Akár a rögeszme, akár az akarnokság.

E lapok hasábjain már többször részesült erélyes visszaütésben ez otromba rágalom. Kimondtuk nyíltan, minden kétértelműséget kizáró módon, hogy: a ki pánszláv, az hazaáruló. Mert a pánszlavizmus a haza: az egységes magyar állam ellen tör. Oda való tehát a fenyegető bír. Hát tessék a néppártot is oda állítani, ha pánszláv. Akkor nem érdemli a kiméleletet. Eddig egy kir. ügyész sem tette. Ergo?

S még sem használt. Egyesek úgy, mint bizonyos „abbründer” csoportok, tovább kaffogják e rágalmat. Különösen most reánk, nyitra-megyeiekre fáj a foguk. Nem tudják megemészteni azt a ő kerületet. De tessék magukat, hogy csak a másik kettő nyomja a begyüket: Szenic és Verbó. (Azóta mindkettő belépett a kormány-pártba. Szerk.)

S ezért a kettőért szidják a néppártot. Pedig de rossz helyen keresik a ludast. Ott van az közöttük. Ott van az ok az ő éhhetetlenségükben és együgyű mulasztásaikban, de nem a néppártban. Pánszlavizmus már volt akkor, a midőn a néppártól még senki sem álmodozott. Ha már valótlanul mondanak, legalább tetszetős alakban tegyék. Logice lehetne mondani, hogy a pánszlavizmus szülte a néppártot, de már megfordítva, ez absurdum.

A pánszlavizmus a múlt század 30-as éveinek torzszülöttje. Az akkora életre kelt nemzeti aspiratióknak a történeti jogalappal nem törődő aberratiója. Ezt már keletkezésekor és azóta felváltva, egyik-másik szomszédunk politikai céljainak eszközüvé szokta felhasználni.

48-ban ugyanazon német centralista párt, mint a kamarillának eszköze, kijátszotta ellenünk, a ki most harcol ott túl a Lajtán a Kiofacokkal. Van tehát nemezis!

67-ben a mi szekerünket toltta s így született meg nagylelkűségéből az 1868. évi 44. ügynevezett nemzetiségi törvény, melyet Nyáry Pál, az akkori balközép egyik vezérferfia és Tisza Kálmán törzskarának bizalmasa tartott keresztvizre. Ugyanazon Tisza Kálmáné, a ki a fuzióval a szabadelvű pártot nemzette, a midőn a kisebbségben levő balközéppel a magában meghasonlott és tehetetlen Deák-párton parlamenti erőszakot követett el.

Azon időben, azaz a 67 után megtartott megyei közgyűléseken, ugyanazon teremben, a honnan Vargha Janost teljesen jogos közbeszóllásért a lakaj szellem kiteszkolta, Gerometta és Leska nem egyszer tótul szóllaltak fel. Az akkori *népkör* és a későbbi baloldali kör fegyverbarátságban volt velük. Épp úgy, mint a volt nemzeti és Kossuth-párt Bánffy idejében a most annyira perhorreszkált néppárttal. Ha tehát volt nemzetiségi, vagy ha úgy tetszik, pánszláv áramlat Nyitra-megyében, úgy az nem újabb keletű és épen nem esik össze a néppárt keletkezésének időpontjával.

Az ép úgy, mint az egész országban, Nyitra-megyében is, meg van már több mint 70 éve. És pedig ott volt fészke mindig, a hol most lyukadt ki. Hurbán, a régi Kollár, Stúr, Hodzsa, Radiuszky, Slotta, a kisebbekről, kiknek maradvékai még most is settenkednek közöttünk, nem is szólva, nem is tudták, mi fán terem a néppárt.

Ott volt a melegágyuk Szakolcán, Szenicen. Miaván, Verbón és Vágújhelyen. Szenicen annak idejében a tótok fegyverbarátsága segítette győzelemre az ellenzéki gróf Eszterházy Istvánt, az egyesült ellenzéki Apponyi Albert grótot és az antiszemita Zimándy Ignácot, tehát a legkülönbözőbb irányú ellenzéki politikusokat.

Hasonlóan Verbón is. Idb. és ifj. Ocskay Rezső Sennyei-párti, báró Prónay Dezső balközépi reformpárti és az antiszemita demagógból szelid szabadelvű prelatússá vedlett Komlóssy kanonok, a legelőtöbb politikai, de ellenzéki színezettel, a tótok segítségével lettek megválasztva.

És senkinek sem jutott máig legalább józanul eszébe, mind e férfiakat ezért a pánszlavizmussal megrágalmazni s őket a hazaárulókkal egy kategóriába helyezni.

Hát mi volt ez?

Semmi más, minthogy ezen, a legkülönfélebb igényeiben elhanyagolt nép elégedetlenségének feszereje szellentűt keresett az ellenzéki jelöltek támogatásának akciójában.

És mi az most?

Nem lévén alkalmas, jól megválogatott ellenzéki jelöltje a magyarok közül, a kinek bizalmát odaajándékozta, azokhoz hajolt, kik az ő nyelvén tudnak hozzá szóllani és behizelgő szóval fájós idegére tapintva, az annyira már megcsalódottaknak tetszetős ábrándképekben elő tudják adni ál-boldogulásukat.

És most kérjük, lehet-e józan észszel ál-

litani bárkinek is, a ki csak felig-meddig kényes az ő szavainak horderejére, hogy a szenici és verbói képviselő-választás balsikerét a néppárt okozta.

Az a néppárt, melyet a liberálisok olcsó babért hajhászó szónokai Széll Kálmántól kezdve, Ivanka Oszkaron át le egész Craus Pistáig, mint ultramontán, klerikális, fanatikus pápista pártot szeretnek feltüntetni, befolyásolta a szenici és verbói kerület túlyomó többségben levő lutheránus tót választóit?

Hát elhiszi ezt valaki, a kinek még meg nem hibbant az esze? Oh beata simplicitas!

De meujünk tovább. Ugy tudjuk, hogy megyénk ezen exponált járásaiban, alkotmányos életünk kezdete óta, a főszolgabírák a kormánytól bizonyos működési pótlékot kaptak épen a nemzetiségi mozgalmak szemmeltartása céljából. Hát a néppárt az oka, hogy ennek mi eredménye sem lett?

Azt is tudjuk, hogy a közigazgatási bizottságnak f. évi december hó 10-én tartott, az új főispánt üdvözlő ülésében a lutheránus tanítókra panaszkodó kir. tanfelügyelő és tanácsos ur ő nagysága annak idejében, az administratio nem nagy előnyére, Galgórcra való költözését és máig ott ragadását azzal indokolta leginkább, hogy a pánszláv mozgalmak gócpontjaihoz közelebb legyen és Pichlerként örökösök a haza sorsa felett.

Hát ezen 20 évi örökös ez eredményének is a néppárt az oka, hogy most a lutheránus tanítók renitentiája felett keseregni kénytelen. Hízen a néppárt 10 és néhány évvel később keletkezett, mint ő nagysága Galgórcra örökösök költözött. És talált-e a kir. tanácsos és tanfelügyelő ur a néppárt zömét képező róm. kath. — a liberálisok által cosmopolitikusoknak gúnyolt — lelkészek és tanítóknál ily nemű renitentiára, mint a milyet hitsorsosainál tapasztalni kénytelen.

És ha fordult ily irányban a róm. kath. egyház főhatóságaihoz, maradt-e bármily hazafias, avagy törvényes óhaja teljesítetlen vagy csak figyelmenlül. Álljon elő, a ki tudja az ellenkezőt! Hát lehet, szabad-e az arcatlanság vádja nélkül hazaárulással — pánszlavizmussal — megrágalmazni a katolikus klérus és tanítók túlyomó többségét?

Hát nem! és ezerszer nem!!

Arra a fehér lapra, melyet Mérey Lajos nyújtott át Nyitra-megye új főispánjának, más dolgok írónak fel, a pánszlavizmus terjedésének okai gyanánt. És ha nem szünik meg az aljas rágalmazás, lesz gondunk reá, hogy kontár, avatlatlan akarnokság ne firkálhasson erre a fehér lapra. *Veterán.*

Színházi krónika.

Vasárnap Derék Antal „Napraforgó”-ja — bocsánat az olcsó szójatekért — forgott a lámpák előtt. Ugyanaz, a melyik tavaly leégett. Tehát ez az a bizonyos phönix, mely hamvaiból új életre kel az ő hiperliberális parasztjaival együtt, akik hihetőleg az encyklopedisták emlőin nevelkedtek. Egyébként pedig — mint a színlap mondja — a fővárosi színpadon ez a darab nagyon tetszett. Pedig az előadás itt is jó volt.

„San-Toy” megismétlése után *kedden* Briex „Vörös talár”-ját adták. Egyikét azoknak a raffiniált izetlenségeknek, melyekben az élükre állított s úgynevezett ordító igazságok mellett van egy csomó hazugság, egy halmaz pöz, de nincsen semmi drámai cselekvés. Tessék például megmondani, hogy ki ennek a darabnak a hőse? S hol van az a vaskövetkezetesnek mondott költői igazságszolgáltatás? Etcheparené (Pataki Riza) pl. szemébe vágja Mouzonnak az igazságot, de ő maga szegény a legbárgyubb eszköze a darab tendenciájának. Egy *igazi* Etchepare azért a leánykori botlásért semmi esetre sem csinál olyan iszonyatos patáliát. De hát Briexnek tragédia-

kellett csak úgy, mint a hogy Mouzonnak bűnösre volt szüksége. És hát ha a bírói állás valóban elfoglaltá és vakká teszi az embert s minden embert, hát hiszen akkor Mouzon nem vétkezett, miért kellett hát mégis meghalnia? Ki hát a bűnös?! A törvény. A törvény, amelyet nem lehet büntetni, s amely helyett egy csomó ártatlan embernek kell szenvednie. Hol itt a drámai igazság? Hol itt a megnyugvást keltő, kibekítő, erkölcsöt nemesítő kifejelet?! Ez a darab elkese-rítí, anarkistává teszi az embert, ha hisz neki. S ez volna a költészet célja?! Nem megoldatlan problémákat s nem megfajított kérdéseket bön-gészünk és várunk, hanem igazságot, életet és eszelekvést. De ezt az Ibsen mű szalmáján kérődző franciák nem tudnak adni. S talán legkevésbé képes erre a „Bölcső“ szerzője. Azért mi csak megmaradunk amellett, hogy többet ér a régi jó, mint az új rossz. Várjuk Csiky Gergelyt.

Az előadás elég jó volt. Pataki Riza mutatós alak és szépen deklamál. Tud hatni, de mégis több benne az erő, mint a lágyág. Inkább Já-szai, mint Márkus Emilia, amivel persze csak a szint, nem a fokot akarom jellemezni. Gulyás Menyhért pompás alak, sokoldalú ember. Igen jó megfigyelése van s mindenkifelett természetes. Csiky László kissé nehézkes alak, nem „belső ember“ s mégsem ad sokat a külsőre sem. Va-lami boszontóan nevetséges az agyoncsigázott, elhanyagolt emberen az ékesen rendbe szedett, kinyalt frizúra. Sarlay Kornélban van tehetség, alakja, hangja, sokra képesítendő, de azt az örökké patetikus, kezével, lábával, fejével és szemével folyton gesztikuláló modort, az örökös éneklést és szóharapást, az úgynevezett „színészkedést“ — úgy látszik — nem csak nem tudja, de nem is akarja elhagyni. Ami pedig öreg hiba. Ha nem restelne Gulyás Menyhértől órákat venni... azt jól tenné.

Szerdén a „Szultán“ került színre a cim-szerepben Vida Etellel. Kellemes hangja, decens fellépése s ügyes játéka a legnagyobb elismerésre méltó, de mindezeket elismernők akkor is, ha ő nem igyekeznék mutatni azt, hogy bizony nem sokat törődik az úgynevezett „ezerfejtű szörnye-teggel“. Roxelánt Ragányi Iza adta igen ügyesen. Pompás alak volt Irsai Leó mint Bimbasi.

Csütörtökön „Ocskay brigadéros“-ban győnyörködtünk volna, ha például Irsai lett volna ez a brigadéros. Csiky László azonban csak jó alak, egyéb semmi. Szerelmi suttozás, káromkodás, harci lelkesítő nála mind egy és ugyanaz a hang. A pózolás és deklamálásban vész el az egész ember. Azt hiszem, ő az egyszeregyet is épen olyan hangon mondaná el, mint Kossuth a „Ten-gerre magyar“-t. Gulyás Menyhért (Pyber) a leg-kisebb szerepből is tud valamit csinálni. Maga a megtettesült természetesség Irsai Tarics szerepé-ben kitűnő volt. Ez az ember mindig jó színész, mikor nem kiabál. Pataki Riza csupa hév, csupa temperamentum. De hangját mérsékelnie kell, mert másképp a mi kis színházunkban élvezhetel-len. Az előadás egyébként kissé nehézkes és von-tatott volt, a sugó nélkülözhetetlensége is lépten-nyomon kitetszett. Ozoróczy szerepét pedig más-kor adja akárki, csak ne Nagy Miklós.

A színház levegője egyébként még mindig nagyon fülledt és nagyon meleg. *Krónikás.*

***** CSARNOK. *****

Érsekujvár a török uralom alatt.
1663—1685.

Irta: Matunák Mihály.

(Folytatás.)

Ilyen a nyitra-zsámbokrétiekhez szóló levél:

„Mi az hatalmas és győzhetetlen török csá-szárnak a Dunán innen lévő hadainak fő gond-

viselője és Érsekujvárnak helytartója és pa-rancsolója Kücsök Memhed basa.

(A basa thugrája).

Ezen címeres levelemet látván, ti sámbokréti városi bírák és polgárok, hagyom és parancso-lom, hogy se órát, se napot ne várjatok. Mind-járt külön jőjjetek, disznók! Immár hány leve-lem ment hozzátok, még sem akartok bejönni. Én nem tudom, mit akartok, kutyák, hogy olyan kemény az nyakatok. De immár, disznók, több levelem hozzátok ne várjatok, mert bizony mindjárt rajtatok megyek, nyakon kötök, mint az ebeket, úgy hozlak ide be az vasba és töm-lőbe, ha hódolni nem akartok, ezen levelem elhallgatjátok. Datum in Érsekujvár. Anno 1666. Idem qui supra.“

Utána más kézzel: „Nagy-vesztenicei és kis-vesztenicei bírák is az szerint eszelekedjete-k és szucsániak is! Immár két levelem megyen hozzátok.“¹

Ilyen végül a trencsén-bániakhoz írt le-vél is:

„Mi, az hatalmas és győzhetetlen török csá-szárnak a Dunán innen lévő hadainak fő gond-viselője és Érsekujvárnak helytartója és pa-rancsolója Kücsök Memhed basa.

(A basa thugrája).

Ezen címeres levelemet látván, ti Bánócz városi bírák és polgárok, hagyom és parancsolom, disznók, hogy se órát, se napot ne vár-jatok. Mindjárt külön jőjjetek, kutyák. Hány címeres levelem ment immár hozzátok, még sem akartok bejönni. De ha ezen levelem most elhallgatjátok, disznók, mindjárt rajtatok me-gyek, mint az ebeket nyakon kötözlek, úgy hozlak ide az vasba, tömlőzbe, ha szót nem fogadtok és hódolni nem akartok. Csak külön siessetek, ha az fejeteknek egészségét kívánjátok. Datum in Érsekujvár. Anno 1666. Idem qui supra. K. M. B.“²

1667. évi ápril vége felé összeszedődött vagy 300 kassai, füleki és szendrői huszár, hogy sze-rencsét próbáljanak és zsákmányt szedjenek. Lesbe álltak tehát s csakhamar oly szerencsések voltak, hogy a Győrből hazatérő törököktől elvettek a lovakat és a vásárolt cikkeket. Midőn a szomszéd törökök ezt megtudták, siettek a huszárok után, kikből tizennyolcat megöltek. De a huszárok nem-sokára megboszlultak magokat, mert az érsekuj-vári törököktől a legelőről elhajtottak 30 lovat. Az érsekujvári törökökből erre 300 utánuk vág-tatott egész a Vág folyóig, de hiába, mert a hu-szárok e közben szétzedtek a hídat és a Vágon túlról fűgét mutattak a törököknek.

Zsákmány kedvéért azután néhány hajdú is termett Érsekujvárnál, kik levágtak egy kiváló törököt, midőn egy keresztény szolgálójával séta-képen kilovagolt s ezáltal a szolgáló is megszaba-dult. Az újvári basa jelentést tett a gyilkosságról a budai vezírnél, ki ezért boszút akart állani a tataiakon s elrendelte, hogy a törökök öljenek meg mindenkit, akit a határban aratás közben megfoghatnak. A tataiak azonban szép szóval s még inkább ajándékokkal meggyőzték a törököket, hogy ők ártatlanok ez ügyben s mindig jó szom-szédok voltak.

1667-ben a törökök Érsekujvárt erősítették és e munkához még a székesfejevári szandzsák-hoz tartozó falvakat is kirendelték. Ezek nem-csak épületefát hordtak, hanem egyszersmind bi-zonyos összegű pénzt is kellett e célra fizetniök. Valóban szívzaggató állapot! A magyar parasztnak magyar ellen kellett palánkfát szállítania, bástyát és védőműveket építenie, az ellenséges hadsereg tisztjeit fizetnie és saját vérei ellen lő-, ostrom- és öntermostette élelmi szereit hordania.³

1668. február 23-án Érsekujvárnál megint összeült vagy 80 huszár, kik a törökök szom-széd majorjaiból mintegy 800 darab marhát haj-

tottak el. A várban megijedtek, hogy támadják őket, azért riadót fuvattak és lovakra ugráltak. A nagy zűrzavarban égő lámpást hagyván egy istállóban, tűz támadt, úgy hogy az ellenségtől való felelmőkben három segélykérő ágyulóvést tettek s a várból kivonulókat kénytelenek voltak visszahívni.

Ezután Érsekujvárnál istállókat építettek 8000 ló számára, hogy a huszárokat, kik miatt a mult nyáron marháikat nem legeltethették biz-tonságban, portyázásukban megakadályozzák. E közben történt, hogy egy magyar lovas kapitány árulási szándékkal alkudozásba bocsátkozott az érsekujvári basával és egy paraszt által levelet küldött a várba. A paraszt elvesztette a levelet, melyet egy huszár talált és Semptére vitt. Ennek hírére a megijedt kapitány lóra ült s elhagyván feleségét és gyermekeit, Érsekujvárbá futott. In-nen azonban Budára küldték.

A tavasszal a bécsi udvar észrevehén, hogy a törökök készülődnek, elrendelte tehát, hogy Lipótvárt még a nyár folyama alatt egészen fel kell építeni és helyőrséggel ellátni; egyuttal Pozsonynál is ásattak mély árkot, hogy a törökök legelőjét rontsák és Érsekujvárnak is ártanak.

E közben Balassa Imre gróf kiküldte huszár-jait, hogy szedjék be adóját. A törökök mind levágtak a huszárokat. Balassa ezért maga ve-zetett ki 100 huszárt s rátalálván a törökökre, ke-vés kivétellel mind lekasabolta őket.

Nemsokára azután 2000 török 10 ágyúval jött Nógrádkhoz, Párkánynál még 3000 csatlako-zott hozzájuk, minek folytán a magyar végek nagy félelemben voltak. Mivel a huszárok miatt, kik Érsekujvár és Párkány közötti hosszú úton mind-untalan jelentkeztek, Érsekujvárt nehezen lehetett élelemmel ellátni, a törökök ezen út közepetáján egy palánkot szándékoztak építeni. A néptől e célra Érsekujvárhoz sok mindenféle szerszámot, csákányt, lapátot, talicskát, szekeret stb. kívántak, s a budai basa a végvárnak 3000 embert és sok szekeret küldött.

Ez időben 140 huszár leleselkedett egy török menyasszonyra, kit Budáról Érsekujvárbá kísér-tek. A kíséretből megöltek 20 törököt és 3 agát és a menyasszony folytonos küzdelemben csak 11 kísérelvel tudott a várba jutni.

Ugyanezen évben egy érsekujvári török csa-pat a már megépített Lipótvárról kilovagolt s 13 tisztet vágott le.

Szeptember havában két érsekujvári török, kiknek egyike Jeruzsálemtől nem messze, másika pedig Kanizsán született, Nyitrára szökött. A várban, midőn a bécsi ezred hadbírái kihallgat-ták őket, azt mondták, hogy azért szöktek meg, mivel a helyőrség nagyobb része Kandiába ment s nekik nem volt kedvük oda menni és akarná-nak keresztények lenni; azt is jelentettek, hogy a török helyőrségek most mindenütt gyengék s magában Érsekujvárbán sincs több 300 embernél.

De Louches tábornok a Vágnál, nem mesz-sze Komáromtól, védelmi célból az érsekujvári törökök ellenében zásokot hányott. Vagy 200 török szét akarta azokat hányni, midőn azonban látták, hogy ott erős őrség áll, tovább álltak.

Ezen közben új vezír érkezvén Budára Kon-stantinápolyból, 8000 emberrel az elhagyott Gesz-tes vára alá ment, hogy egészen leromboltassa. A legjobb kockaköveket a várból elhordatta Szé-kesfejevárra, Esztergomba és Érsekujvárbá.

(Folyt. köv.)

¹ Kivül: „Adassék ez levelem az sámbokréti várassi bíráknak nagy hamarsággal kezekben“. Más kézzel: „és az kik belől vadnak, azoknak is. Ujvárból“. A levél tiszta oldalán egy tintával rajzolt kezdetleges térkép: Polónia, Szilézia, Trencsén, Liptó, Turóc, Nyitra megyék, a Duna és Garam, Esztergom stb. Esztergomi Közlöny. 1883. 48. sz.

² Kivül: „Adassék ez levelem az Bánócz várassi bíráknak nagy hamarsággal kezekben Ujvárból“. Esztergomi Közlöny. 1883. 47. sz.

³ Ráth K. A győrmegyei hódoltságáról. Magyar Tört. Tár. VII. köt. 86. l.

SÜTŐDE KIADÓ!

Bővebbet a háztulajdonosnál.
 Özv. Szoretics Amália,
 Nyitra, Plébánia-utca 26. sz.

A nyitra-egerszeghi körjegyzőségél egy a jegyzői teendőkben kellő jártassággal bíró, szépírásu, kifogástalan viselő, dolgozni tudó és akaró szorgalmas fiatal ember alkalmazást nyerhet.

Teljesen ingyen!

Dr. Tóth János felső-zobori szőlőjében mintegy

250 szekér kő

a szőlő kitisztítása céljából, teljesen ingyen átvehető. A kő egy rakáson van, közel az uthoz és igen könnyen megközelíthető. A kik az ajánlatra reflektálnak, forduljanak akár szóval, akár írásban lapunk szerkesztőségéhez.

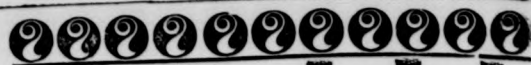
Jótállás mellett küld
 literenként 2 korona áron
 valódi
 trencsényi
 borovicskát
 ifj. **Buchcár József**
 szeszes italok égetője

keresztény cég

Rovne,

Trencsén megye.

6-12.

„Védjegy.”

F E R E N C Z

pálinka (sósorszesz)

Vértés gyógyszerész-féle

használatban a leghatásosabb — Feltétlen tisztasága következtében úgy külső, mint belső használatra mindenképp legjobban alkalmas, különösen is a most annyira kedvelt gyúró módszerre (massage). Kétféle sikerrel használják: közhely, csúsz, megháladások ellen, bennelések, ficamoknál, gyulladás és kelésnél, továbbá a fejbőr erősítésére, valamint a száj tisztítására; belsőleg gyomor-görös, rosszullét, fejfájás stb. ellen. Katonáknak, vadászoknak, turistáknak, levélbördőknak s általában sokat gyaloglóknak nélkülözhetetlen. **Valódi** csak a mellékelt **védjeggyel**. — Egy üveg 30 fillér. 1 és 2 korona. Kapható: gyógyszerárakban, drogueriákban, fűszerkereskedésekben. — Nyitra: Csernyák R. és Einzinger József és társa uraknál, általában ott hol plakátok a fenti védjeggyel láthatók, valamint közvetlen: 2-50

Vértés L. Sas-gyógyszertárában, Lugoson.

FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

SZUPERFOSZFÁTOT,

kénsavas kálit,

kénsavas ammoniakot,

Kovasavas kálit,

(dohánytrágyázásra)

Chilisalétromot,

Kainitot,

és egyéb műtrágyaféléket elismert kitűnő minőségben legolcsóbban szállít a

40%-os

Kálitrágyasót

„HUNGÁRIA” műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.